

Aşağıda yer alan sorularımın Anayasa'nın 98, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99. Maddeleri uyarınca **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından, öngörülen yasal süresi içinde cevaplanması konusunda gereğini bilginize sunarım.

Sevilay ÇELENK

Diyarbakır Milletvekili

Sevilay

Türkiye'de son yıllarda giderek artan baskı ve otoriterleşme, ifade özgürlüğünden akademiye, basından sivil topluma kadar her alanda en ağır biçimde hissedilmektedir. Toplumun eleştirel düşünme ve söz söyleme kapasitesi sistematik biçimde sınırlandırılmaktadır. Çıkarılan yasalar, yapılan uygulamalar ve idari kararlarla, siyasi iktidarın hoşuna gitmeyen her fikir bir "güvenlik" meselesine dönüştürülmektedir.

Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi verileri de bu tabloyu doğrulamaktadır. Türkiye, 2002 yılında 99'uncu sıradayken 23 yıl içinde 60 basamak gerileyerek 180 ülke arasında 159'uncu sıraya düşmüştür. Bu durum yalnızca medya alanını değil, düşüncenin üretildiği en önemli kamusal alan olan üniversiteleri de doğrudan etkilemiştir. Zira düşünce ve ifade özgürlüğünün baskı altına alındığı bir ülkede, susturulan yerlerin başında üniversiteler gelmektedir. Siyasi iktidarın "beka siyaseti" anlayışı, eleştirel düşünceyi ve toplumsal muhalefeti bastırmanın başlıca aracı haline gelmiştir. Bu süreç, yalnızca akademisyenleri değil, üniversite topluluğunun bütünü, özellikle de öğrencileri doğrudan etkilemiştir. Siyasi iktidar, üniversiteleri kayyım rektörlerle yönetmekte, öğrencileri soruşturmalarla bezdirmekte ve en ufak bir itirazda bulunan gençleri gözaltına almaktadır. Bu süreçte kampüslerde cinayetler işlenmiş, öğrencilere yönelik saldırılar sürmüştür ve üniversiteler birer suç mahalline dönüşmüştür. Bu baskı yalnızca akademisyenleri değil, üniversiteli öğrencileri de derinden etkilemektedir.

Üniversite öğrencileri, düşüncelerini özgürce ifade edemedikleri gibi barınma, beslenme ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını da karşılamakta zorlanmaktadır. KYK yurtlarının kapasitesi 1 milyon civarında kalırken, 8 milyonu aşan üniversite öğrenci nüfusunun büyük bölümü yurtlara yerleşememekte, yüksek kira ve özel yurt ücretleriyle baş edememektedir. Yemekhane ücretleri de her yıl artmakta ve bu artışlar öğrencilerin tepkisine yol açmaktadır. Yemekhane zamlarını protesto eden birçok öğrenci, kampüslerde şiddete ve disiplin soruşturmalarına maruz kalmıştır. Bu durum, öğrencileri çoğu zaman cemaat ve tarikat yurtlarına yönelmeye mecbur bırakmaktadır. Bu yurtlarda yaşanan baskı, denetimsizlik ve istismar vakaları gençlerin yaşam hakkını tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. Tüm bu sorunlara itiraz eden, en temel haklarını ve barışçıl demokratik taleplerini dile getiren öğrenciler ise gözaltına alınmakta, tutuklanmakta ya da üniversite yönetimlerinin aldığı idari kararlarla cezalandırılmaktadır.

Son yıllarda öğrencilere yönelik artan baskı, şiddet, gözaltı ve tutuklamalar, bu dönüşümün en çarpıcı göstergesidir. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü'nde 27 Ekim'de yaşanan

125104

olaylarda, “Hacettepe Ülkücü Teşkilatı” adlı grubun çağrısı üzerine kampüse toplanan kişiler, öğrencilerin barışçıl protesto hakkını kullanmak istedikleri sırada ellerinde palalarla saldırmıştır. Bir öğrenci başından yaralanmış, maskeli ve silahlı kişilerin kampüse girmesine göz yumulmuştur. Yaralı öğrenciyi hastanede gözaltına alma girişimi, üniversitelerdeki güvenlik anlayışının geldiği vahim noktayı göstermektedir.

Benzer biçimde, İstanbul Beyazıt Meydanı’nda Ekrem İmamoğlu’nun gözaltına alındığı gün başlayan protestolar, Türkiye genelinde öğrencilerin barışçıl eylem ve ifade özgürlüğünün nasıl kriminalize edildiğini açıkça ortaya koymuştur. Polis müdahalesinin ardından yüzlerce öğrenci gözaltına alınmış, onlarcası tutuklanmıştır. Bugün Türkiye’de birçok öğrenci, yalnızca bir eyleme katıldığı, bir pankart taşıdığı ya da bir bildiriyi paylaştığı için “terör” suçlamalarıyla yargılanmaktadır.

Oysa öğrencilerin boykot, protesto, yürüyüş ve benzeri barışçıl eylemler gerçekleştirmesi, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kapsamı içindedir. 1982 Anayasası’nın 26. ve 34. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. ve 11. maddeleri, bireylerin düşüncelerini açıklama ve barışçıl biçimde toplanma haklarını güvence altına almaktadır. Nitekim Anayasa’nın 34/1. maddesi “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir” diyerek bu özgürlüğü açıkça tanımlamaktadır. Bu çerçevede, üniversite öğrencilerinin ders boykotu dâhil her türlü barışçıl protestosu, akademik özgürlüğün ve demokratik katılımın ayrılmaz bir parçasıdır.

Üniversite öğrencilerine yönelik baskı, mezuniyet sonrasında da farklı biçimlerde devam etmektedir. Kamu kurumlarında çalışmak isteyen mezun öğrenciler, katıldıkları bir protesto, boykot ya da anayasal haklarını kullandıkları barışçıl eylemler gerekçe gösterilerek güvenlik soruşturmalarından geçememekte, bu nedenle kamuda istihdam edilememektedir. Hukuki süreçler yıllarca sürmekte, gençler meslek hayatlarının başlangıcında cezalandırılmaktadır. Böylece öğrenciler, yalnızca eğitim hayatları süresince değil, mezuniyet sonrasında da idari ve bürokratik engellerle kuşatılmaktadır.

Üniversite kampüsleri, bilimsel tartışma alanı olmaktan çıkarılarak, polis barikatlarının ve özel güvenlik güçlerinin denetiminde birer kontrol sahasına dönüştürülmüştür. Üniversiteler artık, içinde ve çevresinde öğrencilerin en ufak bir eylem ihtimaline karşı her gün yüzlerce polisin bekletildiği, ancak elinde silah ve palayla gelen kişilerin rahatlıkla dolaşabildiği yerlere dönüşmüştür. Bu tablo, yükseköğretim kurumlarının güvenlik politikalarıyla kuşatıldığını ve kamusal alanın baskı altına alındığını göstermektedir.

Türkiye, her sabah yeni bir operasyon ve gözaltı dalgasına uyanmaktadır. Bu sürekli baskı atmosferi içinde, en yakıcı meselelerden biri olan tutuklu öğrenciler sorunu kamuoyunda yeterince görünür olamamaktadır. Her geçen yıl artan baskı ve gözaltılarla cezaevleri adeta öğrenci yurduna dönüşürken, tutuklu üniversite öğrencilerine ilişkin veriler kamuoyuyla paylaşılmamakta ve bu konuda sağlıklı bir istatistik bulunmamaktadır. Oysa geçmiş yıllarda yapılan sınırlı araştırmalar bile sorunun boyutunu açıkça ortaya koymaktadır. Bir dönem faaliyet gösteren Tutuklu Öğrencilerle Dayanışma İnisiyatifi’nin 2012 yılında yayımladığı rapora göre, o dönemde 771 üniversite öğrencisi cezaevlerinde tutuklu ya da hükümlü olarak

bulunmaktaydı. Bu öğrencilerin önemli bir kısmı, pankart asmak, anma etkinliklerine katılmak veya barışçıl eylemlerde yer almak gibi gerekçelerle “terör örgütüyle ilişkilendirilerek” yargılanmıştı. Sonrasında artan baskı ve otoriterleşme süreciyle birlikte, bu sayının güncel durumunun ortaya konması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi daha da önemli hâle gelmiştir.

Bu bağlamda, ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü statüsünde bulunan üniversite öğrencilerinin sayısı, bulundukları iller, isnat edilen suç türleri ve kayıtlı oldukları üniversiteler hakkında şeffaf bilgi paylaşımı, hem eğitim hakkının korunması hem de demokratik denetimin sağlanması açısından zorunludur.

Bu bağlamda;

1. Türkiye genelinde ceza infaz kurumlarında tutuklu veya hükümlü statüsünde bulunan üniversite öğrencilerinin sayısı kaçtır?
2. 2020 yılından bu yana üniversite öğrencilerine yönelik gözaltı, tutuklama ve mahkûmiyet kararlarının yıllara göre dağılımı nedir?
3. Tutuklu veya hükümlü öğrencilerin illere göre ve isnat edilen suç türlerine göre (örneğin Terörle Mücadele Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Cumhurbaşkanına hakaret, kamu malına zarar gibi) dağılımı nedir?
4. Tutuklu veya hükümlü öğrencilerin kayıtlı oldukları üniversite ve bölümlere ilişkin bir istatistik tutulmakta mıdır? Varsa, bu öğrencilerin üniversite bazında dağılımı nedir?
5. Ceza infaz kurumlarında bulunan öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmesi, sınavlara girebilmesi, açık veya uzaktan öğretim imkânlarından yararlanabilmesi için hangi düzenlemeler yapılmıştır?
6. Tutuklu öğrencilerin kitap, ders materyali, yazışma ve internet erişimi gibi hakları cezaevlerinde nasıl uygulanmaktadır?
7. 2020 yılından bu yana kaç üniversite öğrencisi hakkında disiplin soruşturması açılmıştır? Bu soruşturmalar sonucunda kaç öğrenciye uzaklaştırma, eğitimden men veya disiplin cezası verilmiştir?
8. Öğrencilerin boykot, yürüyüş, protesto ve benzeri barışçıl eylemlerine yönelik polis müdahaleleri veya güvenlik güçlerinin orantısız uygulamaları hakkında Bakanlıklarınızın yürüttüğü bir inceleme veya denetim bulunmakta mıdır?
9. Cezaevlerinde tutuklu öğrencilerin psikososyal destek, rehberlik ve hukuki danışmanlık ihtiyaçları için özel bir çalışma veya protokol yürütülmekte midir?
10. 2017 ve 2025 yılları arasında, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması gerekçesiyle kamu görevine başlatılmayan üniversite mezunu sayısı kaçtır?
11. 2017 ve 2025 yılları arasında, bu gerekçeyle açılmış ve hâlen devam eden güvenlik soruşturması davalarının sayısı nedir?
12. Tutuklu öğrencilerin ceza infaz kurumlarından sınav merkezlerine nakledilmesi sürecinde kullanılan ring araçları için öğrencilerden veya ailelerinden herhangi bir ücret talep edilmekte midir? Talep ediliyorsa bu uygulamanın hukuki dayanağı, ücretin tutarı ve kapsamı nedir? Uygulama iller arasında farklılık göstermekte midir?